

Útěk do Egypta, vraždění neviňátek / Matouš 2, 13 – 23 / Olomouc 31. 12. 2023

Bratři a sestry, Betlém není jen krásné místo zpěvů a radosti, kde se rodí Spasitel světa, ale i místo hrůzy a strašného masakru těch nejmenších a nejbezbrannějších. Je to taky místo pláče a nářku těch nešťastných maminek, které nejspíše putovaly se svým žalem k nedalekému hrobu Ráchel, pramáti Izraele, který byl podle jedné staré tradice v místě zvaném Ráma. Některé Betlémy umisťují do své scenérie i krále Heroda. I on do vánočního příběhu patří. Jako krutý vládce, který aby si udržel svou moc, nezastaví se před ničím, ani před hromadnou vraždou těch nejbezbrannějších. Tento mocnár se cítí být ohrožen čerstvě narozeným dítětem. Po radosti z narozeného Ježíše přichází pláč a slzy.

Co ale vůbec znamená onen „hlas v Ráma - hlasitý nářek, kterým Ráchel oplakává své děti a nedá se utišit, protože jich není? Prorok Jeremiáš mluví o nářku pramáti Ráchel nad svými syny. Její bolestný pláč při Benjamínově porodu kdysi skončil její smrtí. Dlouhými věky ale zní dál, jakoby ze záhrobí - pláč pramáti Izraele nad jeho zajetím a porobením nepřáteli. Jeremiáš připomene právě toto - že nad údělem Božího lidu pláčou a naříkají dokonce i jeho mrtví praotcové a pramatky. A nářek betlémských matek nad svými pobitými dětmi nemá být jen mechanickým naplněním starozákonního proroctví. Je to připomínka toho, že pláč byl údělem nejen samotné pramáti Ráchel, nejen vyhnanců kdysi v Babylonii. Pláč a bolest je údělem Božího lidu i v době Herodově. Ale jedné věci jsme si měli všimnout. A sice že ten jeremiášovský text je ve své souvislosti potěšením. Hospodin v tom prorockém textu říká, že je smutku a pláči konec. Božímu lidu svítla naděje a bude se moci vrátit domů. Přehlédl snad evangelista Matouš tuto souvislost? Vždyť ji jistě musel znát! Jistě nepřehlédl – naopak na ni tiše odkazuje. Pláč a bolest skončí a lidem je dáno potěšení. Jeremiáš stejně tak jako Matouš vědí o spáse, která se rodí v pláči a slzách a která ví o bolesti. Ano. Řekněme si to ještě jednou. Spása se rodí v pláči a slzách a ví o bolesti...

Ale teď Josef. Naštěstí mu dá anděl ve snu pokyn, aby vzal dítě i jeho matku a uprchl do Egypta. A on to bez odkladu udělá. Udělá to ze dvou důvodů. Jednak je za tím to, že jako příslušník Izraele zná jeho dlouhou, pohnutou a bolestnou minulost. Boží lid musel být vždycky připraven pod tlakem nebezpečí ze strany nepřátel rychle se sbalit, pobrat to nejnutnější a vydat se na cestu. Stát se uprchlíkem - kvůli prosté záchraně života.

Ale nejde jen o to, že Josef zná minulost svého národa a jen proto, preventivně se vydá na cestu. On uslyší výzvu anděla. Za tím slovem anděla vyrozumí, že jde o Boží pokyn. A hlavně proto neváhá ani chvíli, ale vstane, vezme svoji rodinu –

a jde. Tady nám může být Josef příkladem poslušnosti před Pánem Bohem. Jak jinak mohl na ten pokyn zareagovat? Ano – mohl se šprajcnout. Ale vždyť snad nebude tak zle! Vše zvládneme, někam se ukryjeme. Herodovi vojáci nás nenajdou. A co bychom vlastně v té cizině dělali, jak se uживíme, jazyk neumíme, a tak podobně. On se ale spolehne na to, že jej a jeho nejbližší Pán Bůh neopustí - a jde. Jak nám zní slovo poslušnost? Je to ještě dnes nějaká ctnost? Spíše si pod tím představíme manipulaci nebo vojenský drill. Povinnost podřizovat se nějakým normám nebo autoritám. Omezení lidské svobody.

Jenže kdyby Josef neposlechl, stálo by to malého Ježíše život. Jeho život závisí na Josefově poslušnosti. A na tom, že se Josef rozhodne odejít okamžitě.

K naší víře patří taky poslušnost Bohu. Kéž bychom na tohle nezapomínali! Dokonce by se dalo říci, že se ve světě Boží plány a záměry uskutečňují tím, že lidé uposlechnou Boží slovo a jednají podle něho.

Josef, Marie a Ježíš utíkají do Egypta před Herodem. Tady si máme uvědomit ještě jednu důležitou věc. A sice, že svatá rodina prochází cestou, kterou kdysi dávno prošli praotcové a celý Izraelský lid. Už Abraham hledal kdysi taky štěstí v Egyptě. Josef tam byl prodán a odvečen a pak jeho bratři tam jdou hledat obživu. A pak, když se Egypt pro ně stal místem otroctví, poté, co faraon přikázal zabíjet novorozené hebrejské chlapce, vyvedl je Bůh skrze Mojžíše zpět do svobodné vlasti. Pán Ježíš tak prochází podobnou cestou uprchlictví, ponížení, a také cestou nazpět do zaslíbené země, kterou procházel i Boží lid. Tohleto, tato retrospektiva dějin Božího lidu, se skrývá za výrokem, že se splnilo, co řekl Pán ústy proroka: Z Egypta jsem povolal svého syna. Opět to není nějaký účelový citát vytržený ze souvislosti. Je za tím – zase - bolestný úděl lidu Hospodinova.

Ano, řekněme si to ještě potřetí: Spása se rodí v pláči a v slzách a ví o bolesti. Je to stále aktuální a platná pravda. Spása se i dnes rodí v slzách židů i obyvatel Gazy, v slzách ukrajinců, ujugurů, severokorejců i pronásledovaných křesťanů kdekoli a kýmkoli. I v slzách všech, kteří jsou terčem nenávisti z jakékoli příčiny nebo zcela bez příčiny. Svět už ale našťěstí není bez potěšení. Lidské bolesti a pláči je ohlášen konec. Bůh v Kristu tento svět navštívil.

Nevíme, jak dlouho v Egyptě svatá rodina pobyla. Ale protože se odhaduje, že se Ježíš mohl narodit asi kolem roku 7 před naším letopočtem a Herodes zemřel v roce 4 před naším letopočtem, tak to byly možná tři roky maximálně. Vida. Tento krutý vladař se dopustil hrozného zločinu, aby si zajistil moc – a umřel za nějaké dva nebo tři roky. Člověk si někdy myslí, že tady na tom světě bude věčně. A pachtí se, touží po tom být slavný, bohatý a mocný. A bývá přitom božehledný a sobecký. Je i dnes mnoho tyranů jako Herodes, kterým jde tak

strašně o jejich vlastní moc, že se snaží ji udržet za každou cenu. Jenže i když se člověk se zde na zemi zabydlí a zajistí – stejně se pak po něm slehne země a zmizí jako pára. Celý ten příběh nám ukazuje, že to není tento mocnář, který určuje běh dějin, ale že je to Boží láska a moc, která má vše pevně v rukou. Pán Bůh vládne. To on tahá za nitky a ne člověk.

Ze svaté rodiny se tedy stali uprchlíci, ale pak taky navrátilci. Opět se Josefovi ve snu ukázal anděl a řekl: „Vezmi dítě i jeho matku a odejdi do země Izraelské; neboť již zemřeli ti, kteří ukládali dítěti o život.“ A znovu se dají na cestu – tentokrát na cestu domů. Pak ale dostanou ještě jeden pokyn, a sice že se mají usadit v městě Nazaret. Matouš o Nazaretu mluví až nyní, u evangelisty Lukáše se píše, že tam Marie s Josefem žili ještě před svou cestou do Betléma.

Nazaret. Malá, zapomenutá osada v Galileji. Pán Ježíš nebydlí se svými rodiči na takzvané dobré adrese. Bydlí tam, kde je bída, špína, tam, kde lidé živoří. Tam má být Ježíš doma. A bude dokonce nazván Nazaretský. Chatrným a ubohým nazaretským lidem ve špinavé Galileji nepohrdl. Z tohoto lidu si taky později vybere svoji družinu. Tito jeho nejbližší budou jako první svědky jeho činů, posluchači jeho slova. Ti jako první uslyší radostnou zvěst o příchodu věčného království světla a pokoje.

Prý ještě předtím, nežli se Kristův lid začal nazývat křesťany, říkalo se jim podle Ježíše „nazaretští“. Snad to byla původně nadávka a potupné jméno. Ale přece se jednalo o nový Kristův lid, ve kterém vládne jiná moc, nežli moc síly a krutosti. Moc víry, lásky, naděje a moc oběti pro druhé. Navzdory slzám a bolesti. Amen.

Modlitba: Pane Ježíši Kriste, děkujeme ti za to, že i když se nám někdy zdá, že vítězí hrubá síla, chamtivost a bezohlednost, smíme přece věřit, že to tak není a že je to jinak. Že jsi ty vítězem. Že ty jednáš. Že tobě patří vše nyní i navěky. Amen.